

ION TURCUȘ

(1924—1981)

În dimineața zilei de 8 septembrie, s-a stins din viață, încă tânăr, profesorul Ion Turcuș, intelectual de aleasă cultură și rară sensibilitate, încercat timp de patru decenii de o boală devenită din an în an tot mai agresivă.

S-a născut la 22 decembrie 1924, în comuna Dragomirești, județul Maramureș, unde a urmat și școala primară, între 1933—1937. În toamna anului 1937 a plecat la Iași, împreună cu alți doi colegi, auzind că acolo este un liceu „unde se face carte serioasă”. Așa ajunge, după un concurs de admitere destul de sever, elev bursier al Liceului internat „C. Negruzzi”, școală pe măsura setei de cunoaștere a maramureșeanului Ion Turcuș, care va rămâne între timp orfan de amândoi părinții. Aici are profesori personalități de prestigiu ale învățământului și culturii românești, între care N. I. Popa, cu care se va reîntâlni mai târziu la Universitate. Din cauza contractării unei boli de plămâni, care-l va urmări toată viața, își dă bacalaureatul în 1945, la un an după absolvire, situându-se pe locul întâi din aproape 100 de candidați.

După un an în care funcționează ca notar în Săliștea Sibiului, revine în Iași, în toamna lui 1947, student la Facultatea de filologie-istoric a Universității „Al. I. Cuza”, pe care din cauza bolii o urmează cu întreruperi, terminând-o în 1954. Își trece examenul de stat în 1955, specialitatea „limba și literatura română”.

Dotat cu o inteligență deosebită, cu o mare sete de cultură și pasiune pentru cercetare, cu o remarcabilă receptivitate critică și originalitate de gândire, Ion Turcuș și-a format o temeinică pregătire științifică, impunându-se, alături de colegii săi și profesorii săi, care-l aduc între ei, la Catedra de limba română, încă din 1954. Este numit mai întâi preparator principal, apoi asistent (1956) iar din 1960, lector. În ultimii ani a trecut în cercetarea științifică (secorul „toponimie”) la Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Universității „Al. I. Cuza”.

A predat mai multor serii de studenți cursuri temeinice, bogate în idei, de *Introducere în lingvistică*, *Istoria limbii române*, *Fonetica și fonologie*, *Fonetica experimentală*. Prelegerile sale, dezvoltând probleme într-un domeniu în general arid și abstract, erau însuflețite de stilul inconfundabil al profesorului, care vorbea o foarte frumoasă limbă românească și care a văzut în permanență în studenții din fața sa interlocutori într-un dialog de ridicat nivel intelectual.

Boala nu i-a îngăduit să definitiveze pentru tipar prea multe din studiile sale, solid și original concepute, dar ceea ce a publicat în „Iașul literar”, „Studii și cercetări științifice”

și „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza»”, precum și cursul litografiat de *Introducere în lingvistică* fac dovada unui cercetător de mare rigurozitate științifică și în același timp cu un orizont larg, refuzînd stricta specializare sau mergînd cu investigația pînă la ultimul aspect al problemei avute în vedere. Este exemplar, în acest sens, studiul *Despre fiziologia și tratamentul lui r în limba română și despre unele forme verbale dialectale. Observații la opera lui A. Philippide „Originea românilor”, II, Iași, 1927* (publicat în SCȘt., Iași, 1959, fasc. 1—2).

Adînc încercat de o stare fizică de timpuriu precară și de alte vicisitudini ale vieții, Ion Turcuș avea totuși o extraordinară încredere în capacitatea omului de a depăși momentele de criză de orice fel. Cu un umor sănătos, care nu l-a părăsit niciodată, cu o veselie reconfortantă, crea în jurul său o atmosferă caldă, de apropiere umană.

Avea o deosebită plăcere a cuvîntului, a cuvîntului cu miez și rostit frumos. „Trebuie să recîștigăm plăcerea de a vorbi”, obișnuia să spună mereu.

Acesta a fost profesorul și omul Ion Turcuș. El lasă în urma lui amintirea unei firi zbuciumate, dar de o bunătate și de o delicatete sufletească rar întîlnite, proprii spiritelor alese. Așa îl poartă în amintirea lor cei care i-au fost studenți și care au învățat de la el să prețuiască valorile spirituale autentice. Așa și-l vor aminti colegii, care au învățat de la el că știința fără omenie e un nonsens.

D. Irimia